

TÁMOP 5.4.1. „Szociális és gyermekvédelmi szabályozó rendszer kidolgozása” pillér

Szakellátásba kerülés A Befogadó Otthon

Készült a TÁMOP 5.4.1.-08/1-2009-0002 projekt azonosító számú
A szociális szolgáltatások modernizációja, központi és stratégiai tervezési
kapacitások megerősítése, szociálpolitikai döntések megalapozása –
Szabályozási pillér (I.) projekt keretében.

Budapest, 2011. szeptember

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség
www.ujsechenyiterv.gov.hu
06 40 638 638

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

A szakellátásba kerülés protokolljairól

A szakellátásba kerülést négy protokollban tárgyaljuk, melyek a következők: javaslattétel a hatósági intézkedés kezdeményezésére; a befogadó otthon; a megyei, fővárosi gyermekvédelmi szakértői bizottság szakvéleményének elkészítése és a gondozási hely meghatározása.

Tartalomjegyzék

1. Cél, funkció	4
2. Célcsoport, megvalósulási kritériumok	5
3. Alapelvek	6
3.1. Önrendelkezés	6
3.2. Részvétel	6
3.3. Érdekérvényesítési esélyek növelése	6
3.4. Eredményesség	6
3.5. A legkisebb beavatkozás elve	6
4. A szolgáltatás leírása	7
5. Protokoll	7
5.1. Szereplők.....	7
5.2. A szolgáltatás részletes leírása.....	7
5.2.1. Feladatok a gyermek teljes körű ellátása keretében:	7
5.2.2. A Befogadó Otthon együttműködése külső szakemberekkel az ideiglenes elhelyezés időtartama alatt:	10
5.2.3. A Befogadó Otthon tevékenységének speciális szempontjai és módszerei a gyermekkel történő foglalkozás során:	10
5.3. Személyi feltételek	13
5.4. Kompetenciák.....	13
5.5. Tárgyi feltételek	14
6. Indikátorok.....	14
7. Ellenőrző lista a protokollok megvalósításához	16
8. Mellékletek	16
8.1. Szakirodalom.....	16
8.2. Jogszabályok	16
9. Fogalommagyarázatok	17
10. Jogszabály-változtatási javaslatok	17

Szakellátásba kerülés A Befogadó Otthon

A szakellátásba kerülést négy protokollban tárgyaljuk, melyek a következők: javaslattétel a hatósági intézkedés kezdeményezésére; a befogadó otthon; a megyei, fővárosi gyermekvédelmi szakértői bizottság szakvéleményének elkészítése és a gondozási hely meghatározása. Jelen protokoll a befogadó otthon protokollját tartalmazza.

1. Cél, funkció

A fenntartó megyei/fővárosi önkormányzat döntése alapján lehetőség van az ideiglenes hatállyal elhelyezett, valamint az ideiglenes gondozásra szoruló gyermekek otthont nyújtó ellátását Befogadó Otthon működtetésével biztosítani.

A Befogadó Otthonban zajló tevékenység célja a gyermek minél hamarabb, lehetőleg 30 napon belül, a lehető legkisebb sérülések árán visszakerüljön saját családjába, illetve ha ez nem lehetséges, végleges (az átmeneti/tartós nevelés idejére) elhelyezésre kerüljön. Emellett kiemelten fontos cél a családból történő kiemelés okozta trauma oldása (krízisintervenció), valamint a hatékony személyiségkorrekció, az egyéni és családterápia és az egyéni fejlesztés megkezdése, folytatása, a gyermek problémáinak felismerése és adekvát terápiás módszerekkel történő kezelése.

Mind a szakma szabályainak, mind pedig a jogszabályi előírásoknak leginkább az felel meg, ha a Befogadó Otthont a területi gyermekvédelmi szakszolgálat működteti. Az ideiglenes hatályú elhelyezés esetén ugyanis a Befogadó Otthon szakemberei nem pusztán a gyermek teljes körű ellátását biztosítják, hanem folyamatosan munkakapcsolatban kell állniuk és együttműködniük a szakszolgálat munkatársaival a gyermek további sorsával kapcsolatos döntés előkészítő folyamatban is (szakértői bizottság szakvéleményének elkészítése, a gyermek szükségleteinek feltárása, elhelyezési javaslat és terv készítése, valamint a hazakerülés, illetve további szakellátás szükségessége esetén, a gyermek számára kijelölt gondozási helyre kerülése érdekében). Ezért célszerű, ha a folyamatban résztvevő szakemberek azonos intézmény (szakszolgálat) munkatársai.

A Befogadó Otthon az ideiglenes gondozással összefüggő feladatot is ellát, melynek keretében otthont nyújtó ellátásban részesíti 72 óra időtartamra: az ellátást kérő gyermeket, aki lakóhelyéről önkényesen távozott vagy szülője, gondozója elhagyta és így felügyelet nélkül maradt, továbbá a rendőrség által beszállított, ideiglenes gondozást igénylő gyermeket. Az ideiglenes gondozás során fel kell tárni a gyermek felügyelet nélkül maradását előidéző okokat, egyidejűleg haladéktalanul értesíteni kell a

gyermek szülőjét vagy más törvényes képviselőjét, illetve a gyermekjóléti szolgálatot a további átmeneti gondozás, vagy más gyámhatósági intézkedés megtétele céljából. Ezen kívül befogadja a gondozási helyéről önkényesen eltávozott, gyermekvédelmi gondoskodás alatt álló gyermekeket, melyről tájékoztatja a gyermek gondozási helyét, törvényes képviselőjét.

A Befogadó Otthon gyermekotthonként működik, éppen ezért az általános gondozási-nevelési feladatok megegyeznek a gyermekotthoni ellátás szakmai protokolljában leírtakkal. Azonban a feladatok egy része eltérő, csak a Befogadó Otthonra jellemző, ezért ezeket mindenképpen ebben a protokollban szükséges rögzíteni.

2. Célcsoport, megvalósulási kritériumok

A befogadó otthon célcsoportját az ideiglenes hatállyal elhelyezett, az átmeneti és tartós nevelt, valamint az ideiglenes gondozásra szoruló gyermekek képezik, akik számára otthont nyújtó ellátást biztosít. Ideiglenes hatályú elhelyezésre akkor kerül sor, ha a gyermek felügyelet nélkül marad vagy testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődését családi környezete vagy önmaga súlyosan veszélyezteti, és emiatt azonnali elhelyezése szükséges, a települési önkormányzat jegyzője, a gyámhivatal, valamint a rendőrség, az ügyészség, a bíróság, a büntetés-végrehajtási intézet parancsnoksága a gyermeket ideiglenesen az ideiglenes hatályú elhelyezés biztosítására kijelölt gyermekotthonban helyezi el, majd a gyámhivatal az ideiglenes hatályú elhelyezést követően annak elrendelésétől számított 22 munkanapon belül megszünteti az ideiglenes hatályú elhelyezést, ha annak okai nem állnak fenn, vagy 27 munkanapon belül elrendeli a gyermek átmeneti vagy tartós nevelésbe vételét.

A befogadó otthon célcsoportjába tartoznak az átmeneti és tartós nevelt gyermekek is, amennyiben a gyermeket valamilyen oknál fogva azonnal el kell hozni korábbi gondozási helyéről, és gondozási hely változtatására van szükség.

A befogadó otthon célcsoportjába tartozik az ideiglenes gondozással érintett gyermek is, melynek keretében otthont nyújtó ellátásban részesíti 72 óra időtartamra az ellátást kérő gyermeket, aki lakóhelyéről önkényesen távozott vagy szülője, gondozója elhagyta és így felügyelet nélkül maradt, továbbá a rendőrség által beszállított, ideiglenes gondozást igénylő gyermeket, valamint befogadja a gondozási helyéről önkényesen eltávozott, gyermekvédelmi gondoskodás alatt álló gyermekeket is.

A Befogadó Otthon tevékenysége akkor valósul meg, ha a bekerülő gyermekek teljeskörű ellátását biztosítani tudja, továbbá családi kapcsolattartását, iskoláztatását támogatja és támogatást nyújt a trauma feldolgozásában, a terápiás hatású programokat, továbbá felkészíti a gyermekeket családjukba történő visszatérésre vagy a végleges gondozási helyükre történő elhelyezésre. Mindehhez a megfelelő személyi-tárgyi

feltételek és az igénybe vehető külső szakmai kapacitások rendelkezésre állása szükséges.

A Befogadó Otthonban krízisintervenciós (feszültségoldó és problémafelismerő terápiás jellegű) foglalkozások és családi konzultációs foglalkozások szükségesek. A traumák feldolgozásának folyamata így kezdődik meg.

3. Alapelvek

3.1.Önrendelkezés

A Befogadó Otthon tevékenységében mindenképpen érvényesülnie kell a gyermek önrendelkezésének abban az értelemben, hogy a gyermeket korának megfelelően meg kell hallgatni a gondozásával, nevelésével kapcsolatban, véleményét figyelembe kell venni, amennyiben az megfelel a legjobb érdekének.

3.2.Résztvétel

A gyermeket a Befogadó Otthonba kerülése után életkorának megfelelően be kell vonni a gyermekotthon, a csoport életébe, aktív résztvevőjévé kell válnia a mindennapi tevékenységnek, ezáltal felel meg a Befogadó Otthon ezen alapelvnek.

3.3.Érdekérvényesítési esélyek növelése

A gyermek személyiségállapota a Befogadó Otthonban a teljeskörű ellátás, a terápiás hatású programok, a traumák oldása révén, továbbá a gyermekotthon, a csoport életébe történő bevonódása és aktív részvételének köszönhetően javulhat, ami kihat érdekérvényesítési esélyei növekedésére is, ezáltal tud eleget tenni a szolgáltatás ennek az alapelvnek.

3.4.Eredményesség

Amennyiben a gyermek gondjai a Befogadó Otthonban eltöltött idő alatt megoldódnak vagy csökkennek, továbbá minél rövidebb időn belül visszatér a családjába, más rokonához vagy a végleges gondozási helyére kerül, akkor nevezhetjük eredményesnek a szolgáltatás tevékenységét.

3.5. A legkisebb beavatkozás elve

A gyermekvédelem minden szintjén, úgy az alap-, mint a szakellátásban (a gyermek legjobb érdekének való megfelelés mellett) mindenkor úgy kell tanácsot adni, segítséget nyújtani, ellátást biztosítani, hogy az csak a lehető legkisebb mértékben tegyen bármit a felhasználók **helyett**, illetve **ellenében**. Mind a gyermek, mind szülei számára a maximális véleményalkotási, döntési lehetőséget kell biztosítani.

4. A szolgáltatás leírása

A befogadó otthon befogad minden szakellátásba utalt, ideiglenes hatállyal elhelyezett gyermeket, valamint a beutalt gyermek saját gyermekének fogadására is késznek kell lennie.

A befogadóról tájékoztatja: a beutaló szervet, gyámhivatalt, a szülő lakóhelye szerinti gyermekjóléti szolgálatot, területi gyermekvédelmi szakszolgálatot, a gyermek vérszerinti szülőjét, párfogói felügyelet fennállása esetén a pártfogó felügyelőt.

A befogadó otthon biztosítja a gyermek teljes körű ellátását, kapcsolattartását, iskolázását, amíg a végleges elhelyezést biztosító gondozási helyre nem kerül.

A Befogadó Otthon az ideiglenes gondozással összefüggő feladatot is ellát, melynek keretében otthont nyújtó ellátásban részesíti 72 óra időtartamra:

- az ellátást kérő gyermeket, aki lakóhelyéről önkényesen távozott vagy szülője, gondozója elhagyta és így felügyelet nélkül maradt,
- a rendőrség által beszállított, ideiglenes gondozást igénylő gyermeket.

Az ideiglenes gondozás során fel kell tárni a gyermek felügyelet nélkül maradását előidéző okokat, egyidejűleg haladéktalanul értesíteni kell a gyermek szülőjét vagy más törvényes képviselőjét, illetve a gyermekjóléti szolgálatot a további átmeneti gondozás, vagy más gyámhatósági intézkedés megtétele céljából.

- Ezen kívül befogadja a gondozási helyéről önkényesen eltávozott, gyermekvédelmi gondoskodás alatt álló gyermeket, melyről tájékoztatja a gyermek gondozási helyét, törvényes képviselőjét.

5. Protokoll

5.1. Szereplők

Gyermek, szülő, vagy törvényes képviselő, vérszerinti család, gyermekjóléti szolgálat családgondozója, átmeneti gondozást nyújtó, gyámhatóság ügyintézője, a Befogadó Otthon személyzete, a szakszolgálat döntés előkészítésben résztvevő munkatársai (szakértői bizottság, elhelyezésért felelős szervezeti egység), továbbá a gyermek sorsát érintő információkkal, forrásokkal rendelkező egyéb személyek.

5.2. A szolgáltatás részletes leírása

5.2.1. Feladatok a gyermek teljes körű ellátása keretében:

- A gyermek teljes körű egészségügyi kivizsgálása (általános egészségügyi státusz vizsgálat, szemészeti vizsgálat, lányszakrendelés, a bekerülés előtt megkezdett kezelések kontrollálása, a háziorvos által javasolt egyéb vizsgálatok), ehhez beszerzi a települési gyermekorvostól, védőnőktől a zárójelentéseket, oltási

könyvet és minden lényeges információt az eddigi betegségekről, allergiáról, stb. Az otthonban gyakori fertőtlenítésre lehet szükség, mivel a családjukban súlyosan veszélyeztetett gyermekek gyakran kerülnek be elhanyagolt állapotban, pl. fejtetűvel, vagy bőrbetegséggel (rüh) fertőzöttek.

- Javasolt, hogy az otthon orvosa egyben legyen a gyermekvédelmi szakértői bizottság tagja is, a gyermek általános egészségi állapotának feltárása miatt.
- A gyermekek oktatásával kapcsolatban, az egyéni szükségleteknek, képességeknek, fizikai és mentális állapotnak megfelelően kell kiválasztani, differenciálni az iskoláztatást. A beutaláshoz vezető okok, az esetleges fizikai sérülések, egészségügyi problémák, szexuális visszaélések, lelki terror, iskolakerülés, csavargás, stb. esetén a szakembereknek egyénenként kell mérlegelni és kiválasztani a tanulmányok sikeres folytatásának legmegfelelőbb formáját.

Alternatívák lehetnek:

- szerencsés, ha a gyermek a beutalást megelőző oktatási intézményben folytatja tanulmányait,
- ha ez a nagy távolság, vagy más miatt nem lehetséges, iskolaváltás történik, és új környezetben folytatja tanulmányait,
- a befogadó otthonban vesz részt felzárkóztató képzésben és foglalkozáson, amíg fizikailag, mentálisan alkalmassá válik az iskolarendszerű képzés folytatására.
- Szükséges beszerezni a gyermek iskolájából a tanulmányi munkával kapcsolatos információkat, a gyermekvédelmi felelőstől, osztályfőnöktől kérni a gyermek - írásban történő - jellemzését. A fejlesztőpedagógus készítsen felmérést, hogy az osztályának megfelelően a gyermek hogyan teljesíti a tantervi követelményeket, részesítse naponta egyéni fejlesztésben, korrepetálásban a gyermeket. Javasolt az anyanyelvi és matematikai tárgyak ismeretének felmérése, a legnagyobb hiányosságok mindig itt tapasztalhatóak. A felmérést írásban kell rögzíteni és meg kell határozni a fejlesztés területeit.
- Biztosítja a gyermekvédelmi szakértői bizottság vizsgálatain a gyermek megjelenését, a vizsgálatokra felkészíti a gyermeket, a bizottság rendelkezésére bocsátja a nevelői, gondozói tapasztalatokat a gyermek jellemzőiről, kapcsolattartásáról, valamint az egyéb rendelkezésre álló dokumentációkat.
- Biztosítja a gyermekek tartalmas szabadidő eltöltését, igénybe veszi a helyi kulturális és sportolási lehetőségeket, belső foglalkozásokat szervez a gyermekek érdeklődésének megfelelően.
- Segíti a vérszerinti családdal, rokonokkal, osztálytársakkal, barátokkal való kapcsolattartást a házirendnek megfelelően. A rendszeres látogatás időpontjától el lehet térni, ha az a gyermek érdekét szolgálja és a házirendet sem sérti. A családdal való kapcsolattartás

elősegítése érdekében az otthon családgondozója és otthonvezetője szoros kapcsolatot tart az esetgazda gyermekjóléti szolgálat családgondozójával. Előfordul, hogy a gyermek látogatói (a vérszerinti család tagjai, vagy barátai) a kapcsolattartások során megzavarják a gyermek érzelmi életét, illetve negatív hatással vannak az otthonban élő többi gyermekre is. Ilyenkor érdemes megbeszélést tartani a látogatókkal (bevonva az őket ismerő szakembereket is). El kell velük fogadtatni, hogy a gyermek és a befogadó otthon nyugalma érdekében változtatni kell viselkedésükön. A látogatókat a befogadó otthonból elküldeni, kitiltani csak végső esetben szabad. A családjából kiemelt gyermeknek ebben az első időszakban nagyon fontos megtapasztalni, hogy a kiemelés után is megtarthatja családi és baráti kapcsolatait.

- A befogadó otthon feladatai széleskörűek, a valódi problémák meglátása, a belátás kialakítása mellett segíti az átmeneti időszakban a gyermek lelki problémájának megoldását, a bekerülés traumájának következtében kialakult feszültség és szorongás oldását. Ez pszichológus által történő foglalkozásokkal, illetve útmutatása alapján az otthonban dolgozó szakemberek napi, egyéni és csoportos terápiás jellegű foglalkozásai által valósulhat meg.
- A gyermek életkorának, neveltségi szintjének megfelelő, nevelő célzatú beszélgetések folytatása. Életkorának megfelelően folyamatos tájékoztatás ügyeinek haladásáról.
- Gyakori problémát jelent, hogy a gyermek esetében a döntés előkészítés és/vagy a hatósági döntés ideje elhúzódik. A gyermek ilyenkor fokozott segítséget, megerősítést igényel a kitartásában, abban, hogy helyzetét reálisan lássa, értékelje, félelmeivel, kétségeivel képes legyen megbirkózni, saját sorsával, jövőjével kapcsolatos elképzeléseit érvényesíteni tudja. Ezzel párhuzamosan a befogadó otthon kollektívája - a szakszolgálattal, gyámhivatallal, gyermekjóléti szolgálattal együttműködve - arra törekszik, hogy a rendelkezésére álló eszközökkel segítse a mielőbbi döntéshozatalt.
- A bizonytalanság csökkentése érdekében ajánlott a gyermeket megismertetni a javasolt gondozási hellyel. Meglátogatni a gyermekotthont, lakásotthont, nevelőszülői látogatások alkalmával segíteni a kapcsolat kialakulását. Ajánlott egy fotóalbum készítése a gyermek tájékoztatása érdekében a szakszolgáltatás lakásotthonairól.
- Nevelői, otthonvezetői beszélgetések kapcsán előzetesen felkészíti a gyermeket, valamint biztosítja megjelenését az elhelyezési értekezleten.
- A gyermek otthonból való távozásának segítése, iratok, személyes tárgyak, ruházat ellenőrzése, összekészítése, a határozatnak megfelelően vagy a szülőnek való kiadás, vagy az új gondozási helyre való elszállítás megsegítése és - a gyermek érzelmi állapotától függően - elkísérése.

5.2.2. A Befogadó Otthon együttműködése külső szakemberekkel az ideiglenes elhelyezés időtartama alatt:

- A befogadással azonos időben meg kell keresni a települési gyermekorvost, védőnőt és tájékozódni kell a gyermek egészségügyi állapotáról. Előfordulhat olyan, nem látható, tartós betegség, allergia, ami például az első étkezésnél komoly veszélyhelyzethez vezethet (tejérzékenység, lisztérzékenység, cukorbetegség). De előfordulhatnak olyan fertőző betegségek is, melyek a csoport többi tagjára is komoly veszélyt jelenthetnek.
- Amennyiben az alapellátás keretén belül volt családgondozás, rendkívül fontos, hogy az esetgazda a gyermekjóléti szolgálat családgondozójával a lehető leghamarabb vegye fel a kapcsolatot, mivel érdemben a legtöbb információval ő rendelkezik a család és a gyermek helyzetéről, problémáiról. A lehető legaktívabb családgondozásra van szükség az ideiglenes elhelyezés időtartama alatt, hiszen rövid idő áll rendelkezésre ahhoz, hogy a beutaláshoz vezető okok megszüntetésre kerüljenek, és a gyermek visszakerülhessen családjába.
- A gyermekvédelmi szakértői bizottság rendelkezésére kell bocsátani minden olyan dokumentumot, és információt, ami a gyermek további sorsának rendezésében jelentős lehet. Minél több információval rendelkeznek a szakemberek, annál rövidebb lesz az ideiglenes elhelyezés időtartama, ami nagyon érzékeny, bizonytalan időszak a gyermek számára.
- A szakszolgálat elhelyezésért felelős munkatársával egyeztetni kell az elhelyezési értekezlet menetét, felkészülni az esetleges problémás helyzetekre, mindezek tudatában felkészíteni a gyermeket az értekezleten való részvételre.
- Folyamatos munkakapcsolat fenntartására van szükség a gyermekkel foglalkozó szakemberekkel, pszichológussal, pszichiáterrel, családgondozóval, fejlesztőpedagógussal.

5.2.3. A Befogadó Otthon tevékenységének speciális szempontjai és módszerei a gyermekkel történő foglalkozás során:

A krízisintervenció folyamatában:

- *Bizalomépítés:* Az adaptáció időszakában a beutalás olyan pszichés folyamatokat generálhat a gyermekben, melyek feloldása még a terápia megkezdése előtt elengedhetetlen. Minden gyermek esetében beszélhetünk tárgyvesztésről, egy számára fontos személyt, instrumentális környezetet, megszokott életmódot veszít el, ami feldolgozatlan gyászt, veszteségélményt jelent. Szükségképpen bizalmatlan a reá váró eseményekkel kapcsolatban, ezért a befogadás időszakában meg kell ismernie az ellátás működésének rendjét, jogait, kötelességeit, és e közben ki kell alakítani a gyermek és a szakemberek közötti bizalmi légkört. Ehhez

a gyermek feltétel nélküli elfogadására, érzelmi támasz nyújtására van szükség a szakemberek részéről.

- *Szökések megelőzése érdekében, illetve szökés során teendők:* A gyermeknek fontos éreznie, hogy a feléje irányuló megértés, elfogadás nem feltétlenül minden esetben a cselekedeteinek, hanem neki, a személynek szól. Számára az otthon folyamatos háttérsegítséget jelent és a szakemberek hisznek az ő fejlődésre, változásra való lehetőségében, helyzetének, sorsának rendeződésében, családi és személyes kapcsolatainak ápolásához minden lehetséges segítséget megadnak. A szakemberek elfogadó magatartása, különösen hangsúlyos, ha a gyermek engedély nélkül távozik a befogadó otthonból. Szükséges együttműködni azokkal a személyekkel, ahová a gyermek eltávozott (szülők, rokonok, baráti társaság stb.). Kapcsolattartásuk mindenki számára elfogadható kereteinek kialakítása elengedhetetlen. A barátságos, érdeklődő és együttműködésre kész nevelői attitűd lehet alapja annak, hogy a gyermek szökésének okai feltárásra, megszüntetésre kerüljenek. Ugyanakkor szökés esetén a rendőrség kompetenciáját a befogadó otthon nem vállalhatja át.. Fontos a családdal való együttműködésre törekedni. Ha nem együttműködők, a befogadó gyermekotthon munkatársa nem mehet be a család otthonába. A biológiai szülők együttműködésének teljes hiánya esetén, vagy az olyan kapcsolatok felszámolása érdekében, amelyektől a gyermeket óvni kell, indokolt lehet hatósági (gyámhivatal) közreműködés kérése, pl. eseti gondnok kirendelésének kezdeményezése a gyermek számára.
- *Gyermekcsoport megbeszélések:* A gyermek befogadását megelőzően fel kell készíteni a gyermekcsoportot az újonnan érkezett befogadására, a kortárs csoport sokat segíthet a beilleszkedésben, illetve a régi csoporttagok saját nehézségeiket újra átgondolva fokozódó empátiával fordulnak az új csoporttag felé. Ezt nehéz megvalósítani, mivel a gyermekcsoportot nem lehet felkészíteni, hisz többségben nem tudjuk, hogy ki/mikor fog beérkezni a csoportba. Javasolt egy erre alkalmas, már régebben az otthonban tartózkodó gyermek bevonása az újonnan érkező kezdeti nehézségeinek enyhítésében (őszinte érdeklődés, információnyújtás, érzelmi megértés, ismerkedés, tájékozódás segítése), továbbá csoport-megbeszélés formájában lehet kérni, hogy a bent lévő gyerekek mutassák be az otthont, de mindig felnőtt kontrollálásával.
- *A gondozó és a szakemberek felkészítése (esetmegbeszélés):* A szakmai teamnek a gyermekkel való első találkozás előtt lehetőség szerint ismernie kell a beutaláshoz vezető okokat, a gyermek jelenlegi helyzetét, családi kapcsolatait, a krízishelyzetet, amelyből, és amiért a gyermek kiemelésre került a családjából. Mindezek tudatában lehet megfelelően értelmezni, kezelni a gyermek reakcióit, és adekvát segítséget nyújtani számára. A befogadó otthon szakmai teamjének folyamatos készenlétben kell lennie bármilyen személyiségállapotú, életkorú, szükségletű gyermek fogadására.

A krízisfeldolgozás folyamatában:

- *Individualizált program kidolgozása:* Nem csupán a gyermeknek kell megismerkednie az új környezet nyújtotta lehetőségekkel, hanem az őt körülvevő szakembereknek is meg kell ismerniük a gyermek képességeit, adottságait, személyiségét, melyek alapján hatékony fejlesztési lehetőségeket biztosító program kerülhet kidolgozásra.
- *Személyre szabott gondozás, nevelés:* A befogadó otthon munkatársai az ideiglenesen elhelyezett gyerekek vonatkozásában is egyéni nevelési programot hajtanak végre, azonban nem írnak egyéni fejlesztési tervet. Az egyénre szabott program elkészítésének előkészületei zajlanak itt: gyermek/család megismerése, problémák, szükségletek feltérképezése. Az egyéni fejlesztési program a szakértői vizsgálatok alapján íródik, amiben a befogadó otthon is segítséget nyújt. Ez a terv tartalmazza majd a szükségesnek ítélt terápiát, időtartamot, személyeket, eszközöket, esetleges külső kapacitások igénybevételét.
- *Egyéni napirend kidolgozása:* Különösen a személyiségzavarokkal küzdő, disszociális magatartást tanúsító, pszichoaktív szereket használó gyermekek esetében rendkívül fontos, hogy a közösségi napirend mellett egyénileg, testre szabott napi program készüljön. Ha szellemi, lelki, testi energiáik nincsenek lekötve, ha unatkoznak, akkor a deviáns cselekedetek előfordulásának gyakorisága megnőhet, a strukturált napirend és szabályok felállítása alakíthat ki bennük belső tartást, önfegyelmet. Tervezetten kell figyelembe venni azt is, hogy bizonyos időt egyedül is lehessenek. Mindezek mellett fontos, hogy a szakemberek a gyermek viselkedésével kapcsolatban nagyfokú megértést, türelmet és toleranciát tanúsítsanak.
- *Egyéni tanácsadás és egyéni vagy csoportos terápiás jellegű foglalkozások:* A befogadó otthon szakemberei a gyermek szükségleteinek megfelelő krízisintervenciót biztosítanak
- *A gyermek értékelése, az elért eredmények visszacsatolásával:* Rendszeres időközönként biztosítani kell a gyermeknek, hogy érésével, fejlődésével kapcsolatban egyeztetésre kerüljön sor vele. Ez különösen fontos akkor, ha ügye elhúzódása miatt hosszabb időt kell a befogadó otthonban tartózkodnia. A személyhez forduló, egyénhez szóló konzultációk során a gyermek visszajelzést kap a szakemberektől, hogy ők hogyan látják és értékelik helyzetét, fejlődését, élethelyzetének alakulását, tanulmányi előmenetelét, a gyermekközösségben és az otthonban elfoglalt helyét, szerepét. Aktív véleményalkotásra ösztönözve őt, életkora és belátási képessége figyelembevételével, arra kell törekedni, hogy eközben a gyermek saját igényeit, meglátásait, kéréseit is őszintén kifejezésre juttassa. Mindenkor éreznie kell, hogy számíthat a szakemberek támogatására az elakadások esetén, nehézségei leküzdésében. Erőfeszítései, a képességeihez mért legkisebb teljesítménye is dicsérrettel, jutalmazással, a pozitív megerősítés eszközeivel,

elismerésre kell, hogy kerüljenek. Esetleges felelősségre vonásához fontos, hogy a jóvátétel, a pozitív tettel történő kiváltás lehetőségével élhessen.

- *Egyéni és/vagy csoportos konfliktuskezelés:* A csoporton belül, a gyermek és a felnőtt között, esetleg a gyermek és korábbi gondozási helye között (kijelölt gondozási helyről való engedély nélküli távozás esetén), valamint a gyermek és családja vonatkozásában.

5.3. Személyi feltételek

Jogszabály szerint (gyermekotthonban):

- 1 fő otthonvezető
- 1 fő nevelő
- 1 fő asszisztens
- 3 fő gyermekfelügyelő
- 1 fő családgondozó 10 óra/hét
- 1 fő pszichológus 40/48 gyermekre
- 1 fő gyermekvédelmi ügyintéző 40/48 gyermekre
- 1 fő gyógypedagógus vagy fejlesztő pedagógus 40/48 gyermekre

A segítő szakemberek szakmai személyiségének karbantartásához, fejlesztéséhez a munkáltatónak biztosítania kell a szükséges szakmai támogató szolgáltatásokat (szupervízió, esetmegbeszélés, kiégés elleni tréning). A szükséges szakmai támogató szolgáltatásokat külön szakmai-módszertani ajánlás tartalmazza.

5.4. Kompetenciák

gyermek	<ul style="list-style-type: none"> - jogok, kötelezettségek életkornak, érettségnek megfelelő szintű ismerete; - szociális kompetenciák életkornak megfelelő szintű birtoklása
szülő, vérszerinti család	<ul style="list-style-type: none"> - jogok, kötelezettségek ismerete, gyakorlása; - felelősség felismerése, gyakorlása az adott szülői, rokoni szerepkörben; - szociális kompetenciák birtoklása
Család	<ul style="list-style-type: none"> - támogató háttér; - mobilizálható erőforrások biztosítása; - szülői funkciók átvállalása

<p>szakemberek: gyermekjóléti szolgálat családgondozója, átmeneti gondozást (ha volt) nyújtó, beutaló hatóság, Befogadó Otthon személyzete, szakszolgálat munkatársai</p>	<ul style="list-style-type: none"> - szakemberek részéről elvárható személyes kompetenciák: - önállóság, rugalmasság, alkalmazkodó képesség; kreativitás; elhivatottság. - helyzetelemző, problémamegoldó, konfliktuskezelő képesség; - döntésképeség, - segítő attitűd; - szakmai képzettség; - számítógép felhasználói szintű kezelése; - kommunikációs technikák ismerete; jogszabályok ismerete, alkalmazni tudása
---	--

5.5. Tárgyi feltételek

- 12 m² terület 1 főre
- látogató szoba
- vizsgáló – terápiás helyiség
- korrepetáló szoba
- sportolásra alkalmas udvar
- jól felszerelt nevelői szoba (számítógép, nyomtató, fax, internet kapcsolat, nyomtatványok)
- telefon, levélpapír, boríték, bélyeg a kapcsolattartáshoz
- minimális tankönyv szükséglet
- fejlesztéshez szükséges eszközök
- alap ruhakészlet (a váratlanul érkező nagyszámú testvérek felruházásához)
- naprakész jogszabálytár, szakirodalomhoz való hozzáférés
- biztosított legyen a szolgálati gépkocsi, illetve saját gépkocsi használat
- legyen alkalmas helyiség az adminisztrációs anyagok, gyermekek iratainak tárolására

6. Indikátorok

Meghatározás (tevékenység)	Indikátor (hogyan)	Forrás (adat)
1. Befogadás	Befogadott gyermekek száma/év	Éves beszámoló Csoportnapló
2. Otthonos lakhatás	A gyermek otthonosan érzi magát	Elégedettség vizsgálat
3. Teljes körű ellátás	A gyermek teljeskörű ellátást kap	Tájékoztató füzet, csoportnapló ruha

		és zsebpénz karton
4. A gyermek szükségeinek megfelelő ellátása	A gyermek dokumentáltan különleges, vagy speciális szükségletének megfelelő ellátásban részesül	Csoportnapló, egészségügyi nyilvántartás, speciális étrend nyilvántartása, pszichológiai, pedagógiai támogatások, terápiás foglalkozások fejlesztései
5. Krízis kezelés	Terápiás jellegű programokba bevont gyermekek száma/év	Csoportnapló Éves beszámoló A gyermek iratanyaga, pszichológiai, pedagógiai feljegyzések
6. Kapcsolattartás a hozzátartozókkal	Kapcsolattartás száma/gyerek/nap/hét/hó	Csoportnapló Házirend
7. Óvodáztatás, iskoláztatás	Óvodás, iskoláskorúak létszáma/év	Csoportnapló
8. Óvodáztatás, iskoláztatás	Iskolába járó gyermekek aránya	Csoportnapló Iskolalátogatási igazolás
9. Óvodáztatás, iskoláztatás	Iskolapótló foglalkozáson résztvevő gyermekek aránya	Csoportnapló
10. Szabadidő	Szabadidős programokban (szakkörök, sport stb.) résztvevő gyermekek aránya százalékban	Csoportnapló Éves beszámoló
11. Kijelölt gondozási helyre kerülés előkészítése	A gyermek tájékozott és felkészített esetszám/év	Elégedettség mérése (gyermek, szülő) Éves beszámoló
12. Engedély nélküli eltávozás (szökés)	Engedély nélkül eltávozott gyermekek aránya/százalék	Csoportnapló
13. Szakemberek együttműködése	Gyermekszám/konzultációk, esetkonferenciák, szakmai megbeszélések száma	Emlékeztető Jegyzőkönyv
14. Munkatársak mentálhigiénéje	Szupervízióban, esetmegbeszélésen résztvevők aránya (összes	Éves beszámoló

	munkatárshoz képest)	
--	----------------------	--

7. Ellenőrző lista a protokollok megvalósításához

- A befogadó otthon krízisintervenciós, krízisfeldolgozó munkájának megfelelő személyi, tárgyi feltételek rendelkezésre állnak.
- Az ideiglenes elhelyezés valóban súlyos veszélyeztetés esetén lehet alternatíva.
- A gyermekcsoport és a szakszemélyzet felkészítése az új gyermek fogadására megtörtént.
- A gyerek befogadásának előkészítése, a bizalom kialakítása megtörténik.
- Teljes körű ellátás biztosított.
- Teljes körű egészségügyi kivizsgálás biztosított.
- Az oktatási tevékenység formájának egyénre szabott kiválasztása megtörténik.
- A szakértői bizottság vizsgálataira és az elhelyezési értekezletre történő szakszerű felkészítés megtörténik.
- A kijelölt gondozási helyre kerülés előkészítése, ismerkedés megtörténik.
- Egyénre szabott program készül, terápia megvalósul.
- Konfliktuskezelés egyéni és csoportszinten megtörténik.
- A gyermek sorsának rendezésében résztvevő szakemberek együttműködnek, információáramlás biztosított.

8. Mellékletek

8.1. Szakirodalom

- Dr. Dobosné Vörös E. - Józsa V., 2007. A gyermekotthoni ellátás standard. Vitaanyag. SZMI. Budapest.
- Szikulai I. (szerk.) Módszertani útmutató területi gyermekvédelmi szakszolgálatok számára. Készülő munkaanyag – Kézirat. SZMI. Budapest.
- A minőségi gyermekgondozás sztenderdjei 2007. FICE-IFCO-SOS KI. Quality4Children-Hungarian
- Módszertani állásfoglalás - Befogadó Otthon 2004. Kézirat. SZMI. Budapest.

8.2. Jogszabályok

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény

52. §

53. §

57. – 60. §
72. - 76. §

15/1998. (IV. 30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről

113. §,
114. §,
117. – 119. §,
124 §,
6. sz. melléklet,
136. §,
143. §

9. Fogalommagyarázatok

A protokollban szereplő fogalmak magyarázatait a Módszertani Gyermekjóléti Szolgálatok Országos Egyesülete által készített és kiadott Fogalomtár tartalmazza (www.mogyesz.hu).

10. Jogszabály-változtatási javaslatok

1. A jogszabály a befogadó otthon személyi és tárgyi feltételeit a gyermekotthonokétól nem különíti el.

Javaslat: minthogy a befogadó otthon funkciója más, mint az állandó gondozást nyújtó gyermekotthoné, személyi feltételeit külön kell meghatározni. Javaslatunk a személyi feltételekre:

A befogadó otthonban:

- 1 fő otthonvezető
- 1 fő ápoló
- 1 fő pszichológus
- 1 fő gyógypedagógus
- 1 fő gyermekvédelmi ügyintéző
- 1óra/nap/gyermekcsoport gyermek szakorvos

Csoportonként a befogadó otthonban

- 2 fő nevelő (A párhuzamos szolgálat nappali időszakban elengedhetetlen)
- 1 fő asszisztens
- 3 fő gyermekfelügyelő
- 1 fő fejlesztőpedagógus
- 1/2 fő családgondozó (mivel a gyermekeknél törekszünk arra, hogy járjanak – lehetőség szerint eredeti - iskolájukba a befogadó otthonban töltött idő alatt is, így kísérésükhöz plusz személyzetre van szükség.)

2. A befogadó otthon tárgyi feltételeit, csoportalakítási szabályait és az alkalmazandó módszereket is külön kell jogszabályba foglalni, még hozzá a speciális otthon szabályozását szükséges átvenni.
3. Meg kell teremteni a jogszabályi feltételeket ahhoz, hogy a segítő szakemberek folyamatos szakmai támogató szolgáltatásokat kapjanak szakmai személyiségük karbantartása és a jó minőségű munkavégzés érdekében.
4. Teremtse meg a Gyermekvédelmi törvény annak a lehetőségét, hogy a befogadó otthon vezetőjét eseti gondnokként kirendelhesse a gyámhivatal annak érdekében, hogy meghatározott esetekben elláthassa a gyermek törvényes képviselőjét. Erre a következő helyzetekben lehet szükség:
 - a. A szülő ellen eljárás folyik a gyermekkel szembeni rossz bánásmód miatt.
 - b. Életmentő orvosi beavatkozás szükséges.
 - c. Amennyiben a gyermek bűncselekményt követett el, és a rendőrségi, továbbá a bírósági eljárás során nem biztosítható másképp a törvényes képviselője.
 - d. Ha a gyermek külföldi vagy ismeretlen állampolgárságú és szülei/törvényes képviselője nem fellelhető.